

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 632.

CHICAGO, ILL., dne 23. oktobra (October 23), 1919.

LETO—VOL. XIV.

Upravištvó (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

ALI JE MOGOČE RESNIČNO POVIŠATI MEZDO?

Nekdaj je spadalo med temeljna načela tako zvane klasične ekonomije, da bodo mase ljudstva vedno obsojene na tako majhne dohodke, da bodo vedno na robu lakote. Če bi se njih dohodki iz kakršnihkoli vzrokov povišali, bi se torej pomnožilo prebivalstvo in zvišanje dohodkov bi se izgubilo. Po tej ideologiji so prihajali stari nacionalni ekonomski do takozvanega železnega zakona mezde, po katerem je plača vedno le taka, da se more delavec za silo preživeti.

Moderni zakoni, zlasti seveda med industrijalnim delavstvom se opira ob povsem drugačne predpostavke. Danes se priznava, da se dajo dohodki naroda znatno zvišati in da so že danes dovolj veliki, da bi mogla masa ljudstva živeti v udobnosti, o kakršni se ni prejšnjim generacijam niti sanjalo. Danes zahteva delavstvo glas v upravi industrije in večji delež od sadov produkcije, da doseže vsakdo vsaj približno tako udobnost, kakršno uživa sedaj le neznatna manjšina. Kakor je dejal neki delavski voditelj, ko ga je delodajalec vprašal, kaj delavec pravzaprav hočejo: "Živeti hočemo nekoliko na ta način, kakor živite vi."

Pustimo na stran vprašanje pravičnosti pa pogledjmo, kako bi bilo sploh mogoče uresničiti to novo stremljenje. Ali so resnični dohodki naroda dovolj veliki, da bi mogli vsi državljani živeti v udobnosti? Ali mora večina našega ljudstva za večne čase ostati na robu lakote, ker res nimamo dovolj koristnih in potrebnih reči, ki bi nam omogočile boljše življenje?

Slišali smo mnogo o povišanju industrijalne produkcije, toda nikdar nismo presojali svojih problemov s splošno narodnega stališča, dokler nas ni vojna prisilila, da si sestavimo pregled svoje sile in virov svojega bogastva. Naša individualistična filozofija je zakrivila, da je bila naša glavna misel prepustiti prosto pot privatnemu podjetništvu in osebnemu uspehu, nikdar se pa nismo ukvarjali z vprašanjem, kaj da pomeni to za narod. Predpostavljali smo, da doseže vsak posameznik gospodarsko stališče, ki bo primerno njegovim sposobnostim, če se prepusti vsakemu prosta prilika. Ta misel je imela veliko resnično podlago, dokler je bilo dovolj prostih tal za vse. Toda naše gospodarske in družabne razmere so se tekom zadnjih 25 let izpremenile, in nove nazore je zelo pojačala solidarnost, ki jo je povzročila vojna. Bilo je treba vse presojati z narodnega stališča, bilo je treba napraviti inventar naše moške sile, naše producijske sposobnosti in naše

davčne moči. Prej smo si nejasno predstavljali to deželo kot neskončno glede na obsežnost in bogastvo, danes se pa jasno zavedamo, da ima svoje meje. V mnogih ozirih poznamo te meje dosti točno in poskusili smo jih razširiti; drugod tavamo še vedno v temi. Kakšne so naše meje, kjer gre za to, da preskrbimo svojemu prebivalstvu udobnost?

Nesreča je, da se dajo bogastvo in dohodki meriti le z denarjem, kajti napačno mnenje, da sta denar in bogastvo eno in isto, nam zamračuje pravo razumevanje problema, za katerega gre. Razun tega ni denar sam določna in končna mera, kajti če se dvigajo ali če padajo cene, se mera sama steguje ali razširja. Zadnja leta smo se privadili stalnemu padanju dolarjeve mere. Ta napaka se pa v znatni meri lahko odstrani, če se poslužimo poprečnih števil o cenah (index numbers of prices), ki jih sestavlja urad za delavsko statistiko, in če jih primerjamo z drugimi podobnimi računi. Povrh tega se, splošno vzeto, narodni dohodki prav tako menjajo kakor posameznikovi; veliki so, kadar je industrija popolnoma zaposlena, majhni so pa, če se produkcija zniža. Če študiramo torej dohodke enega samega leta, zlasti vojnega leta, moramo biti zelo previdni, če hočemo porabiti rezultate kot merilo za bodočnost.

Pogostoma je slišati, da pogoltne vsako povišanje mezd takoj enakomerno povišanje cen in da je zaradi tega vsaka agitacija za povišanje mezd brezpomembna. V tej trditvi je nekoliko resnice, namreč prav toliko, da se zdi resnična; toda teorija, da požro višje cene vse višje mezde, ne podnese globokejše preiskave. Izprememba mezd in izprememba cen sta dve različni izpremembi, posebni, nikakor pa ne splošni, in kakorkoli imata vpliv na splošno višino mezd in cen, vendar ni med njima trajne zveze. Povišanje mezde pomeni enostavno, da si morajo delavec kupiti več blaga, in če je na razpolago dovolj blaga, da se zadosti pomnoženemu povpraševanju, se cene ne povišajo. Če je torej dovolj blaga, je mogoče, da se mezda v resnici poviša.

Temelj vseh študij o naših narodnih dohodkih je delo profesorja Kinga, ki je leta 1910 cenil te dohodke na 30 in pol milijarde dolarjev. Ta številka je bila podvržena temeljiti kritiki in na nje podlagi jo v splošnem lahko smatramo za pravilno. Na tej podlagi in s primernim obzirom na višino cen in produkcije je profesor dr. Anderson preračunal nadaljnje dohodke za leta 1910 do 1918:

1910.....	\$30,500,000,000
1911.....	29,600,000,000
1912.....	33,800,000,000
1913.....	34,500,000,000
1914.....	32,500,000,000
1915.....	35,400,000,000
1916.....	49,200,000,000
1917.....	86,600,000,000
1918.....	73,400,000,000

Zadnja številka (za leto 1918) ni tako absolutno zanesljiva kakor prejšnje, ker ni kosmati dohodek železnic, na katerega se opira, več pravo merilo in dela primerjanje težko. Ali da so navedene številke v splošnem pravilne, potrjuje cenitev Bankers' Trust Co. na 50 milijard za leto 1916 in cenitev dr. David Fridaya na 65 in pol milijarde za leto 1917. Če vzamemo kosmati prihod železnic v grobem za pravilno merilo in preračunamo dohodke vsakega leta po cenah in številu prebivalstva let 1918, spoznavamo, da je bil poprečen dohodek zadnjih osmih let vreden letno 72,250 milijonov. To je torej normalni dohodek na podlagi visokih cen leta 1918 in ta številka se lahko porabi v naših računih, če reduciramo vse druge številke na enako podlago.

Resnični poprečni dohodek tekom zadnjih osmih let je znašal \$349 na osebo, kar je z ozirom na visoke lanske cene enako normalen dohodku \$685 na osebo. (Leta 1918 so imele Zedinjene Države 105,500,000 prebivalcev; če delimo dohodek v višini \$72,250,000,000 s to številko, dobimo \$685 na osebo.)

Za vzdrževanje življenja je potrebna gotova svota denarja, takozvani eksistenčni minimum. Nekoliko večje svote je seveda treba, da ima človek vsaj najmanjšo mero udobnosti, "minimum of comfort". Vprašanje je, kako je ta veliki narodni dohodek krazdeljen, za koliko presega eksistenčni minimum in za koliko presega minimum udobnosti. Kajti prav za ta prebitok je spor in na ta prebitok mislijo delavci, kadar se bojujejo za višje mezde in za pravičnejšo razdelitev bogastva.

V Zedinjenih Državah je približno 23,066,000 družin. Preiskave zveznega urada za delavsko statistiko so dognale, da je znašal eksistenčni minimum leta 1918 za družino s petimi člani okrog \$1380 na leto, ker je pa poprečna družina nekoliko manjša, (približno 4,5 oseb ali devet oseb na dve družini), se lahko ceni eksistenčni minimum na družino na \$1250 na leto. Na tej podlagi se lahko pravi, da je 26 milijard najnižja svota (po cenah iz leta 1918), s katero more sedanje prebivalstvo Zedinjenih držav sploh živeti. V sedanjih razmerah se je spoznalo v nekem velikem vzhodnem mestu, da potrebuje poprečna družina \$1760 na leto, da si more zagotoviti vsaj najmanjšo udobnost. Za vse prebivalstvo bi bilo potemtakem treba okrog 40 in pol milijarde dolarjev. Če odbijemo te svote od skupnega dohodka, spoznamo, da izkazuje narodni dohodek okrog 46 milijard prebitka nad eksistenčnim minimumom naroda, in več kakor 30 milijard nad svoto, ki bi bila potrebna, da bi imelo vse prebivalstvo vsaj minimum udobnosti.

Kar se tiče razdelitve normalnega dohodka leta 1918, se more na podlagi davkov in druge statistike približno tako oceniti:

1. ešstnajst milijonov družin dobiva le eksistenčni minimum, skupaj 21 milijard.

2. Štiri milijone družin ima vsaka manj kakor dva tisoč dolarjev dohodkov na leto. To je skupaj 7 milijard.

3. Dva in pol milijona družin ima vsaka od dva do tri tisoč dolarjev na leto, skupaj 6 milijard.

4. Šeststošestdeset tisoč ima dohodek nad \$3000 na leto; skupaj 20 milijard.

5. Vladni izdatki 6 milijard.

6. Nedognanih 10 milijard.

Skupaj 70 milijard.

Na podlagi navedenih preračunov spoznavamo, da so normalni narodni dohodki sedanje dobe dovolj visoki, da ostane znaten prebitok nad eksistenčnim minimumom. Ta prebitok znaša najmanj 20, morda tudi 30 milijard dolarjev. To se pravi: Ta prebitok predstavlja tretjino do polovico vseh dohodkov. Ob takem prebitku nikakor ne more obstajati nauk, da more mezda vedno le pokrivati najnujnejše izdatke za vzdrževanje življenja. Prav tako pada mnenje, da mora vsako povišanje mezde povzročiti povišanje cen, tako da morajo biti delavci tam, kjer so bili pred povišanjem.

Naj tiči napaka sedanjega reda kjerkoli, gotovo ne tiči v produkciji, kajti letni dohodki so ogromno večji, kot se je kakšni prejšnji generaciji le sanjalo. Seveda se da naša produkcija povišati. V letih 1917 in 1918 smo vzdržali produkcijo v pravilnem teku, dasi je bilo dva do štiri milijone za delo sposobnih mož v armadi, kar dokazuje, da je bilo v prejšnjih letih mnogo ljudi brez dela. Če so delavci brez posla, pada narodni dohodek tudi v blagu. Dognalo se je tudi, da se napravi v rudnikih, v lesni in petrolejski industriji mnogo škode, kar bi se dalo preprečiti. Razume se, da bi se prebitok znatno stanjšal, če bi padla industrijalna produkcija, recimo za 20 odstotkov, toda na drugo stran bi se znatno povišal če bi se industrijalna produkcija v podobnem razmerju dvignila.

Tajnik angleškega ministrstva za živež Charles A. McCurdy je naznanil, da ima Velika Britanija že 1600 sodišč za presojanje tožb proti profitarjem. Odkar je parlament sprejel protiprofitarski zakon, so sodišča zasledovala 1350 oderuhov, glob pa je bilo naloženih v skupnem znesku 35,000 dolarjev.

Oderuštvo je očitno mednarodna prikazen. Kdor pozna dušo kapitalističnega sistema, mu mora biti to seveda razumljivo. V resnici je sistem večji krivec kakor osebe in to je glavni razlog, da se more z zakoni proti profitarstvu razmeroma prav malo opraviti. To se zreali tudi v globah; 35,000 dolarjev za 1,350 slučajev ne kaže baš, da bi bile posebno trde. Po tem je riziko za prestopnika tako majhen, da se mu oderuštvo vsekakor izplača, in če mislijo sodišča, da gre profitarjem za čast, se pač temeljito motijo.

Boji za boljše delavske razmere.

Boji, ki se vrše med delom in kapitalom za boljše delovne razmere v jeklarski industriji, podajajo delavstvu mnogo naukov.

Delavstvo je naekrat prenehalo z delom. Ustanovilo si je straže, ki naj pazijo na neorganizirano delavstvo in ga opozarjajo, da obstaja med njimi in gospodarji dela boj, in da naj v tem boju ne pomagajo delodajalcem, temveč delavstvu, kajti le na ta način pomagajo neorganizirani delavci tudi sami sebi, ker je končna zmaga odvisna od skupnega nastopa vseh delavcev, in ne od vsakega posameznika posebej. Posameznik v takem gigantskem boju ne šteje nič. Štrajkolomstvo služi edino interesom delodajalcev. Kakor vedno v takih začetnih bojih, pada vsem delavcem, ki so interesirani v boju polagoma mrena z oči. Štrajkarji se zavedajo, da je skupen nastop proti delodajalcem ali jemalcem profita odvagani na drugi strani s skupnim nastopom politične moči države in občine, ki gre jemalcem profita na roke. Se veda sedaj ni čas, da se te reči izravnavajo takoj, zlasti, ne, ker je delavstvo v tej industriji že odločilo, da stori vse, kar je mogoče, ter izvojuje najboljše, kar se da. Toda vzlic temu je potrebno naglasti naj si delavci na štrajku te reči, ki se gode okrog njih od strani političnih oblasti, zapomnijo, tako da bodo, ko pride zopet čas volitev, vedeli, komu oddati svoje glasove.

Delavci so se v teku vojne, pa naj so bili kakršnegakoli političnega ali verskega prepričanja, odzvali na vsak apel, ki je prišel od strani vlade. Delali so pošteno in trdo. Njih delovni čas je bil neizmerno dolg in mukotrpen. Pripovedovalo se jim je, da naj varčujejo. In res so mnogi varčevali in kupovali vojne obveznice, podpirali rdeči križ itd. Nobenih pritožb ni bilo slišati proti njim. Kapitalisti, podjetniki jeklarske industrije, so celo s ponosom kazali na svoje delavce kot lojalne, ki so lahko vzor vsem ostalim delavcem v Zedinjenih državah. Kazali so jih za vzor vsem tistim, ki so rebelirali in zahtevali povišanje plače, da morejo ob taki draginji izhajati.

Ta patriotični odmev na zahtevo gospodarjev je raznim jeklarskim magnatom omogočil, da so spravili zelo patriotično nepregledne svote profita v svoje žepe. Sedaj je vojna končana, in delavci zahtevajo krajšo delovno ure in vsaj take plače, ob katerih bi mogli dostojno živeti. Toda kaj se je zgodilo?

Velikanska izpremema! Delavci na katere so kazali s prstom za vzorne, patriotične in lojalne, so postali v očeh jeklarskih magnatov naenkrat nezaželjeni tujezemci, ker so se drznili postaviti v boj za boljše delovne razmere s sodelavci, ker hočejo imeti svojo organizacijo.

Seveda, če bodo pripravljene izdati svoje sodelavce in zlomiti štrajk, potem jih bodo vojskovodja Wood s svojho armado, governor države Indiane, in mayor in policija varovali; to je, če gredo skebat, so

jim pripravljene dati telesno stražo proti vsem ameriškimi državljanom.

Vzlic temu se ti "tujezemci" drže dobro, in o kakem izdajstvu ali štrajkolomstvu doslej ni slišati. Mnogi "tujezemci" se sedaj pripravljajo, da odpotujejo v stari kraj. To se pravi, da rajši odpotujejo, kakor pa da bi skebali. Chikaška "Tribune" piše o tem izseljevanju in trdi, da se pripravlja v Ameriki mezdnou suženjstvo. S tem misli, da padejo najtežja dela na Amerikance, s katerimi se pa ne bo dalo tako postopati kakor s "tujezemci". Na drugi strani piše Arthur Brisbane in sviri merodajne faktorje, ki pripravljajo nekakšne odgonske zakone v Washingtonu, da se dežela iznebi nezaželjenih tujezemskih agitatorjev naj bodo previdni, češ da ti "tujezemci" danes ne potrebujejo več toliko Amerike, kolikor potrebuje Amerika njih . . .

Vojskovodja Wood ni v štrajkovnem okrožju, da vzdržuje red in mir, kakor ni bil leta 1894. general Mills v Chicagi in Pullmanu, da je vzdrževal red in mir, ampak da uduši štrajk.

Vojskovodja Wood je v štrajkovnem okraju, da uniči štrajk. Štrajkarji, ki so bili v armadi — in teh je zelo mnogo — in nosijo vojaško uniformo, so podvrženi zaporu, napadom, ali celo kaj hujšemu.

Kakor poroča časopis, se preiskujejo uradi političnih strank delavcev, uničuje njih literatura in razdevajo njih podjetja. Kajpak, v teh uradih so našli rdeče zastave. To je v očeh predpostavljene vojščakov strašna reč. Toda zgodovina nam pripoveduje, da so nosili rdečo zastavo prvi kolonisti, ko so se uprli angleški tiraniji. Takrat kakor danes je predstavlja rdeča zastava simbol humanitarnosti in bratstva. Delavci imajo pravico do svoje politične in gospodarske organizacije. Dozdevna manjšina ima pravico razviti se v jasno izražene večine. Te pravice se zahtevajo, in se bodo zahtevale, ne glede na to, kaj store sedanje oblasti. Socialisti so bili vedno in ostanejo na stališču izražanja pravic odprto in mirno. Namen socialistične organizacije je bil sploh, da pridobi večino za svoje načrte in nazore potom mirne propagande. Krivične zakone pa imajo socialisti in vsak drug državljan pravico kritizirati. Če kratijo te pravice vojaške oblasti, tedaj se same postavljajo izven zakonov in s tem odpirajo vrata nezakonnosti drugim.

Želeti je, da si delavstvo v jeklarski stavki vse te reči zapomni, in ko pride čas volitev, glasuje za delavske kandidate. —č.—

Urad druge Internacionale je izdal poročilo, da je bilo na lucernski konferenci 77 delegatov, ki so zastopali sledeče dežele:

Veliko Britanijo 3, Francijo 11, Holandijo 1, Češkoslovaško 2, Španijo 2, Portugalsko 1, Georgijo 2, Rusijo 7, nemško Avstrijo 3, Palestino 2, Nemčijo 7, Armenijo 2, Luksemburg 2, Belgijo 2, Italijo 2, Rumunijo 2, Kavkaz 2, Korejo 2, Norveško 1, Litvo 2, Švedsko 1, Jugoslavijo 2, Letsko 4.

Ruska blokada.

Londonski "Daily Herald" objavlja noto, ki jo je baje vrhovni svet mirovne konference poslal Nemčiji, z zahtevo, da se pridruži zavezniški blokadi Rusije. Iz objavljenega teksta je razvidno, da so bile naslednje države pozvane, da naj zabranijo vsem svojim pripadnikom trgovino z boljševiško Rusijo: Norveška, Danska, Švedska, Holandija, Finska, Španija, Švica, Mehiko, Čile, Argentinijska, Columbija in Venezuela. Nota predlaga:

1. Nobeni ladji naj se ne dovoli plovba v kakšno boljševiško luko. Vsem ladjam, prihajajočim iz boljševiških luk, naj se zapro pristanišča.

2. Podobni ukrepi naj se izdajo za blago, ki je namenjeno za Rusijo po kakšni drugi poti.

3. Potni list naj se nikomur ne izda, kdor je namenjen v boljševiško Rusijo ali pa prihaja od tam. Posamezne izjeme se lahko napravijo po sporazumu zaveznikov in pridruženih sil.

4. Store naj se ukrepi, ki onemogočijo bankam dajati kredit trgovskim podjetjem v boljševiški Rusiji.

5. Vlada naj prepove svojim državljanom in pripadnikom občevanje z boljševiško Rusijo bodisi potom pošte ali brezžičnega brzojava.

Razun tega je izdal maršal Foch sledeče instrukcije: "Obvestite nemško vlado, da bodo angleške in francoske ladje v finskem zalivu nadaljevale blokado boljševiških pristanišč in da zadržijo vsako ladjo, ki bi plula v boljševiško luko."

V uvodu note je rečeno, da so boljševiki sovražni vsem vladam in da ogrožava njih program mednarodne revolucije varnost vseh sil. Čim bolj raste obrambna sila boljševikov, tem večja postaja ta nevarnost. Ker si žele vsi narodi miru in ustanovitve družabnega reda, je potrebno, da se združijo vsi proti boljševikom.

Ne vemo, ali je nota londonskega lista originalna ali ne. Če je, tedaj se lahko pravi, da vrhovni svet v Parizu sam ne ve, kaj da dela. Sodbe o boljševikih so lahko različne, ali tudi kdor se z njimi ne strinja, ne bo odobraval takega postopanja, pa naj navajajo zavezniški zanj kakršnekoli motive. Če res grozi svetovna revolucija, jo bodo taki reakcionarni ukrepi prej pospešili, kakor pa ustavili. Nekoliko gospodov v Parizu govori neprenehoma v imenu vseh narodov, izreka, kaj da narodi baje hočejo in česa nočejo, nihče pa ne ugame, od kod in od koga imajo mandat za take velike besede. Vsa gonja zoper Rusijo izhaja v prvi vrsti iz Francije, in prav tam že tako dolgo ni bilo volitev, da ne more nihče povedati, kdo bi bil danes na čelu države, če bi prišel narod do besede in bi si volil zastopnike po svojem sedanjem mišljenju. Prav na Francoskem je bilo proti dosedanji politiki z ozirom na Rusijo toliko protestov, da ne more gospod Clemenceau na noben način trditi, da zahteva ves francoski narod to, kar zagovarja on. V Angliji tudi ni drugače. Če bi gospodje diplomatje rekli, da je to njihova politika, bi bila to vsaj resnica; če pa pravijo, da jo hočejo na-

rodi, tedaj ni. In prav zato, ker imajo narodi zelo drugačno mišljenje o dobri ruski politiki, je nevarno, kar počenja visoki svet. Anglija na primer gotovo ni boljševiška. Ali delavstvo, ki se samo ne da speljati v struje boljševiške taktike, je na drugi strani odločno nasprotno dosedanji protiboljševiški politiki, in če se nadaljuje in še poostruje, more to le povečati nezadovoljnost v deželi in pripraviti delavstvo tja, kamor samo ne želi.

Na Ruskem je ta taktika dosegla, da so se proti zunanji nevarnosti združile stranke, ki same ne odobravajo boljševizma in so absolutno nasprotno njegovim metodam. To bi bilo zavezniške voditelje pač lahko spametovalo. Tukaj so dosegli nasproten uspeh od zaželenega. Prav tako vodi njih politika tudi drugod na nasprotnih rezultatih.

Kar se pa tiče Rusije, je prav lahko mogoče, da jo z združenimi močmi premagajo, dasi ni v tem mnogo slave. Toda kaj pomeni zmaga šama na sebi? Kaj bo potem v Rusiji, če padejo boljševiki pred silo tujih bajonetov? Koliko bajonetov bo potem treba, da se vzdrži v Rusiji to, kar bi radi gospodarji teh bajonetov in kako dolgo bi treba imeti te bajonete tam? In kaj se lahko zgodi doma, medtem ko bodo bajoneti tako daleč proč? . . . To so vse vprašanja, ki prihajajo sama od sebe in se jim ne more izogniti nihče, če misli, le zavezniški besedniki v Parizu menda menijo, da ni treba misliti na taka vprašanja in se z njimi baviti . . . Mnogo kozlov je pariška konferenca že ustrelila, ki so vsemu svetu očitni; največji so na vsak način tisti, ki jih strelja na Ruskem. Ali komur ni svetovati, mu ni pomagati, pravi pregovor.

Angleški odpuščeni vojaki.

Angleški ministrski predsednik Lloyd George je pred kratkim podal v poslanski zbornici poročilo, ki meče čudno luč na patriotizem podjetnikov, obenem pa je tudi, če se natančneje ogleda, eno izmed mnogih znamenj neuspešnosti sedanjega gospodarskega sistema. Lloyd George je dejal, da je doslej še 350.000 od vojaštva odpuščenih mož, za katere se doslej ni našlo delo. V to pa niso všteti tisti demobilizirani častniki, ki se preživljajo s tem, da prenašajo les na dokih, in prosti vojaki, ki nastopajo po ulicah kot glumači, koncentrirajo s črno pobarvanimi obrazi pod milim nebom, ali pa opravljajo iz potrebe dela za najnižjo plačo. V posredovnici za dela za podčastnike se oglašča vsak teden poprečno po 3000 mož, medtem ko je le vsega skupaj 150 praznih mest. V Manchestru je 500 bivših vojakov sklenilo, da odkorakajo v London in podajo ministru dela svoje zahteve glede na ta položaj.

Možje iz zakopov kot glumači po ulicah — ne zato, ker bi se jim bilo v dolgi dobi vojaškega "čiganskega" življenja pristudilo redno delo, ampak ker nima "hvaležna domovina" zanje posla v njihovih pravih poklicih. Pesem patriotizma je visoko donela, dokler je imel patriotizem svoje zahteve. Uti-

nila je esdaj, ko bi bilo treba v imenu patriotizma tudi poplačati žrtve patriotizma.

Toda bodimo pravični. Velekapitalisti bi lepo ravnali, če bi dali tem stotisočerm možem dela, ne oziraje se na to, ali bi jim to delo prinašalo trenoten dobiček ali ne. Toda medtem ko bi bilo tako postopanje hvalevredno, ni nobene možnosti, da bi se kaj takega zahtevalo od njih. In če se spomnimo, kakšna je naša družba, jim navsezadnje ne moremo niti zameriti, da postavljajo tudi tukaj svoje interese v prvo vrsto, pa skomizgujejo nad etičnimi pomisleki. Meščanski časopisi se delajo včasih vse ogorčene zaradi takega pomanjkanja aktivnega patriotizma v bogatih krogih. Ta moralna razdraženost ne stane veliko. Noben kapitalist se ne čuti ob tem osebno prizadetega in si kvečjemu misli, da ima žurnalist načeloma prav, ali da njegovo podjetje ni dobrodelen zavod. In v tem ima prav. Lahko bi se še dodalo, da bi bila taka dobrodelnost enako poniževalna, kakor v splošnem brezuspešna. Ljudje, ki so izpostavljali svoje življenje vsaki nevarnosti v službi splošnosti, bi se morali čutiti užaljene, če bi se jim v odmeno ponujala milost. Nasprotno pa imajo gotovo pravico zahtevati, da dobe vsaj dela in zaslужka, primernega njihovim sposobnostim. Ali tukaj je kljuka. Pravica je nedvomna. Vprašanje je le, kam naj se z njo obrnejo, kje je tista instanca, ki bi mogla ne le teoretično priznati to pravico, ampak jo tudi honorirati? Splošnost predstavlja država. Toda delo oddajajo drugi, tisti, ki imajo sredstva dela v svojih rokah in katerim ne more država ukazovati, kako naj vodijo svoja podjetja, koga naj nastavljajo, koliko naj plačujejo. Država je dolžna skrb za interese splošnosti, in skrb za odslužene vojake spada gotovo v to vrsto. Ali država nima sredstev za izpolnjevanje te in podobnih dolžnosti, in kadar je pred njo praktično vprašanje, ne more v svoji brezmoči nič drugega, kakor apelirati na tiste, ki imajo moč, pa je zopet zaradi svojih interesov ne morejo rabiti tako, kakor bi država želela.

Dilema je tukaj, edini izhod iz nje je pa jasno razločen. Le če si država priskrbi sredstva, ki pripadajo splošnosti, more dejansko zastopati interese splošnosti in izpolnjevati svoje naloge. Z vojaki, nastopajočimi kot glumači op ulicah, z oficirji, prenašajočimi les po dokih, je država sama ponižana, a tega ponižanja in še mnovega drugega se ne bo rešila, dokler ne postane to, kar bi morala biti z ozirom na sedanjo gospodarsko podlago sveta: Organizacija splošnosti, organizacija produktivnega dela in distribucije, in v ta namen gospodinja in lastnica sredstev, ki služijo tej nalogi.

Velikemu francoskemu pisatelju Anatolu Francu se za prihodnje volitve ponudili mandat v francoski parlament. France je odklonil kandidaturo z ozirom na svoje slabo zdravje in starost, izjavil je pa, da je trdno prepričan o zmagi socializma... Prepričanje takega moža ima vsekakor več cene, kakor upi duševnih pritlikavcev, ki mislijo, da je socializem kakor pena na mleku, ki se lahko odpihne.

Italijanski problemi.

Italija pleše na vulkanu in njenemu "junaku" D'Annunziju pripade velik del zasluge, če se izcimim iz vsega kaj takega, o čemer se niti njegovi fantaziji ni sanjalo. Muogo vesti prihaja iz dežele in iz krajev, ki si jih lasti, ali začetna romantika dobiva vse nevarnejši značaj. Nekaj časa je bilo videti, kakor da je komediantova pustolovščina res izzvala delirij patriotizma po Italiji in da ne misli ves narod na nič drugega, kakor na Reko, o kateri se je nenadoma "prepričal", da je italijanska in da ne more Italija živeti brez nje. Ali kdor ve kaj več o Italiji in se ne da premotiti s tendenčnimi časnikarskimi poročili, je moral takoj imeti svoje dvome, in dolgo ni trajalo, da je prišlo potrdilo. Socialisti so takoj protestirali proti D'Annunzijevi aventuri, danes pa prihajajo iz južne Italije in Sicilije, teh večno nemirnih in nevarnih kotov, vesti, ki ne govore le o protestih, ampak o resnih rebeličnih dogodkih, vpricho katerih se zdi vsaka vlada brezmočna, kakor se je pokazala napram D'Annunziju. Po nekaterih okrajih napadajo kmetje s pomočjo demobiliziranih vojakov vse veleposesti, plenijo, požigajo gradove in razširjajo svoje akcije vse dalje in dalje. V Terranovi na Siciliji so aretirali dvajset voditeljev, toda z ozirom na grozeče nastopanje mase so jih morali zopet izpustiti. V drugih krajih prihaja zopet do bojev s stavkarji, in tako se zdi, da je avtorica vlade in oblasti sploh pod ničlo.

Vlada je pravzaprav že sama priznala, da ima prav malo moči, toda izrabila je to priznanje za nacionalistične, imperialistične namene, češ da stoji vse ljudstvo na strani D'Annunzija, upajoča, da se ji bo pod to pretvezo moralo priznati vse, kar zahteva njen aneksionizem. Sedaj pada ta krinka. Očitno je sicilskim kmetom malo mar Reka in D'Annunzio, veliko več pa praktično tlačanstvo, v katerem žive še dandanašnji, in katerega se hočejo otresti, kakor znajo.

Vsa osnovna zgrešenost italijanske politike prihaja sedaj na dan. Že dolgo so bila za deželo socialna vprašanja, med katerimi ni agrarno zadnje, akutna. Ali namesto da bi jih bile skušale rešiti, so jih hotele vse vlade potlačiti z nacionalizmom v najbolj šovinističnih oblikah. Trst, Dalmacija, Reka — to so bila sama gesla, ki naj bi bila hipnotizirala ljudstvo, da bi se opilo in pozabilo na reči, ki ga najbolj žulijo in tlačijo. Nekaj časa se je lahko zdelo, da prinese taka taktika uspeh. Trajno pa ni mogla pomagati, in če ne bi nemiri izbruhali sedaj, bi morali priti pozneje, pa naj bi Italija dobila Reko in magari še Ljubljano in Zagreb, ali pa nič. Kajti nobene aneksije ne morejo rešiti njenih perečih socialnih vprašanj. In ker je te probleme popolnoma zanemarjala, ker je trpela, da je ostala Sicilija še popolnoma fevdalna, ker ni storila niti priprav, da bi se ta vprašanja mirno rešila, mora sedaj doživljati, da se razvija nasilstvo in da si zatirano ljudstvo pomaga, kakor si zna. Morda se ji za enkrat posreči zatreti te upore. Ali s tem ne bo mnogo pridob-

ljeno, kajti problemi ostanejo pereči, in v razmerah, kakršne vladajo v Siciliji in po južni Italiji, ni pričakovati nič drugega, kakor da bodo uporom sledili upori in da bo imela dežela namesto razmeroma mirnih prehodov v boljše oblike, vrsto krvavih in kaotičnih revolucij, o katerih ne more nihče povedati, kakšne sadove da prineso. Pač pa se lahko ugane, da bodo zahtevale neštete žrtve, ki bi jih bila pametna politika lahko prihranila.

Bullitovo poročilo.

Svojčas smo poročali o izjavah, ki jih je podal William C. Bullif v senatnem odseku za zunanje zadeve o svojih poizkusih, da bi privedel predsednika Wilsona do drugačne politike napram Rusiji. Danes imamo priliko podati spomenico, katero je bil Bullitt takrat sestavil in baje predložil prededniku. Dasi so se razmere od tistega časa v marsičem izremenile, ima spomenica gočovo zgodovinsko vrednost in je v povodnji nasprotujočih si vesti o Rusiji še vedno zanimiva.

Besedilo te spomenice je sledeče:

Rusija je danes v stanju bolečnih gospodarskih muk. Blokada na suhem in na morju je vzrok tega trpljenja in pomanjkanje glavnih transportnih reči je njega najresnejši simptom.

Komaj četrtnina lokomotiv, ki so vozile po ruskih progah, je porabna. Razun tega je sovjetska Rusija odrezana od vseh zalog premoga in gazolina. Dоследno je transportacija vseh parnih in električnih povozov zelo otežčana. Transportacija z avtomobili in parniki ter ladjami, ki rabijo gazolin, vozečimi po Volgi in po kanalu, je pa onemogočena.

Zaradi teh transportnih ovir je mogoče dovažati v Moskvo iz žitnih središč dnevno le 25 vagonov živil namesto sto, ki bi jih bilo treba, v Petrograd pa le 15 namesto potrebnih petdeset. Naravno je, da trpi vsak mož, vsaka žena in vsak otrok v Moskvi in v Petrogradu počasno stradanje.

Umrljivost je zlasti velika med novorojenci, katerih ne morejo matere dojiti, nadalje med porodnicami in starejšimi ljudmi. Sploh pa je vse prebivalstvo ogroženo od bolezni. Lahka bolezen lahko povzroči najresnejše posledice zaradi pomanjkanja zdravil. Tifus in ošpice razsajajo po Petrogradu in Moskvi epidemično.

Industrija, izvzemši vojno produkcijo, večinoma počiva. Skoraj vsa transportna sredstva, ki so se rabila za dovažanje živil, služijo za obskrbo armade, in komaj da je kakšen prebitek transportnih sredstev za dodajanje materijala, ki ga potrebuje normalna industrija.

Razuntega je armada porabila najboljše učinkovite možgane in fizično silo naroda. Povrh je Rusija odrezana večinoma od vseh virov železa. Le industrije, ki so osnovane na lanu, konoplji in lesu, imajo zadostno zalogo materijala.

Na drugi strani je sovjetska vlada izrabila kar največ takih ekonomičnih življenskih potrebščin, ki

so pri roki. Vlaki, kar jih je, vozijo pravilno. Razdeljevanje živil je pod dobro kontrolo. Mnogo industrijalnih strokovnjakov starega režima vodi zopet svoje tovarne in sabotaža pod takimi ravnatelji je prenehala. Potepanje delavcev med delovnimi urami se je ustavilo.

Uničujoča doba rvolucije je končana in vsa enerzija vlade je posvečena konstruktivnemu delu.

Terorizem je prenehal. Vsa sodnijska moč je bila odvzeta izredni komisiji za potlačenje protirevolucije, ki vlaga le še obtožbe proti sumljivim protirevolucionarjem, medtem ko sodijo redno ustanovljeni tribunali.

Justifikacije so zelo redke. Uveden je dober red. Ulice so varne. Streljanje je prenehalo. Tatvin je malo. Prostitucija je izginila izpred oči. Družinskega življenja ni revolucija izpremenila, kljub pravljici o socializaciji žensk.

Gledališča, opere in baleti funkcionirajo kakor v miru. Na tisoče novih šol so odprli po vseh krajih Rusije in zdi se, da je storila sovjetska vlada za ljudsko izobrazbo več v poldrugem letu, kakor carizem v petdesetih letih.

Sovjetska oblika vlade je trdno osnovana. Mor-da najznačilnejši fakt v Rusiji je danes ta, da podpira ljudstvo vlado kljub stradanju. Da, ljudstvo dela za svoje trpljenje odgovorno blokado, ki vzdržuje njegove muke. Zdi se, da postane sovjetska oblika vlade ruskemu ljudstvu simbol njegove revolucije.

Nedvomno je to oblika vlade, ki služi velikemu zlorabljanju in tiranstvu, ustreza pa časovni ruski potrebi in je tako izpolnila fantazijo priprostega ljudstva, da so ženske pripravljene za njo stradati, mladi možje pa umirati.

Tudi pozicija komunistične (prej bolševiške) stranke je zelo močna. Blokada in intervencija sta privedli glavni opozicionalni stranki — socialne revolucionarje in menjševike — do tega, da začasno podpirajo komuniste. Ti opozicionalni stranki sta protestirali proti blokadi in intervenciji in proti temu, da podirajo zavezniki in pridružene sile prousovjetske vlade. Njih voditelji Voljskij, Martov in drugi zahtevajo zelo odločno, da se takoj odpravi blokada in napravi mir.

Resnično, edina resna opozicija grozi komunistom danes od radikalnejših strank — od levičarskih socialnih revolucionarjev in anarhistov. Ti stranki imenujeta Lenina in Čičerina "plačana buržvazna žandarja zaveznikov". Komuniste napadata, ker vabijo učenjake, inženirje in industrijalne strokovnjake iz meščanskega razreda, da naj ob visoki plači prevzamejo službe pod sovjetsko vlado.

Izrekajo se proti vztrajanju buržvaznih častnikov v armadi in proti stremljenju komunistov, da se doseže mir. Neodvlačen pomor vse buržvazije zahtevajo in takojšnjo napoved vojne vsem nerevolucionarnim vladam. Dokazujejo, da je treba zavezniške vlade prisiliti, da posežejo bolj globoko v ruske zadeve, češ da bi to izzvalo proletariat vseh evropskih dežel in povzročilo takojšnjo revolucijo.

V sami komunistični stranki je mišljenje o zunanji politiki očitno razdeljeno, kar pa ni povzročilo osebnih sovraštev ali očitne razcepitve v stranki. Trockij, generali in teoretičarji mislijo, da bi morala ruska armada povsod vstopiti v ofenzivo, da se provocira močnejša intervencija zaveznikov, ki bi po njih nazorih izzvala revolucijo na Francoskem in v Angliji.

Njih nazor nastajajo v veliki meri pod vplivom ponosa nad navdušeno mlado armado. Lenin, Čičerin in kader komunistične stranke polaga glavno važnost na to, da je treba sedaj obvarovati proletariat, ruski kakor sploh evropski, lakote, in trdi, da bi zmaga nad vso Evropo malo koristila revoluciji, če bi vlada Zedinjenih držav odgovorila z izstradanjem vse Evrope. Zato zagovarjajo sporazum z Zedinjenimi Državami tudi za ceno kompromisa glede na mnoge reči, ki so jim drage. A danes je Leninov vpliv tako velik, da je Trockijeva skupina prisiljena slediti mu — rada ali nerada.

Da, Lenin kot praktičen mojster se močno naginja na pravo obstoječega ruskega življenja. Priznava, da s socialističnega stališča kompromisi, ki jih mora po svojem nazoru napraviti, so neprijetni, vendar pa jih je pripravljen napraviti. Izmed važnejših koncesij, ki jih je že napravil, so zlasti sledeče: Opustil je nacionalizacijo zemlje in sprejel predlog, da se razdeli med kmete; ustanovitev hranilnic, ki plačujejo tri odstotke obresti; odločitev, da se naj poplačajo vsi zunanji dolgovi; odločitev, da se izdajo koncesije, če je to potrebno za doseg kredita v tujini.

Izkratka, Lenin čuti, da mora popustiti svojo teorijo na vsej črti. Pripravljen je priti zapadnim vladam naproti.

Lenin je porabil priliko, ki mu jo je dalo moje raziskovalno potovanje in je podal določene izjave o stališču sovjetske vlade. Trockij in generali so bili v opoziciji, toda brez težave je dobil podporo večine izvrševalnega odbora, in izjava o stališču sovjetske vlade, ki mi je bila podana, je bila naposled soglasno sprejeta.

Razpravljal sem o tem predlogu z voditelji sovjetske vlade tako podrobno, da se čutim popolnoma gotovega, če pravim, da ne predstavlja minimuma pogojev sovjetske vlade in da lahko pokažem podrobnosti, ki bi se mogle izpremeniti, ne da bi postale neprejemljive za sovjetsko vlado.

Tako na primer gotovo nima velike važnosti točka pod člankom 5 ("... in njih lastni narodni pripadniki, ki so bili zasledovani zaradi pomoči, padane sovjetski Rusiji"). Določba pod 4. člankom o pripustu državljanov ruskih sovjetskih republik v zavezniške jim pridružene dežele se gotovo lahko tako izpremeni, da se rezervirajo vse potrebne pravice za kontrolo takih priseljencev v zavezniške in pridružene dežele ter za omejitve na osebe, ki prihajajo po zakonitih in potrebnih opravkih, pa za določeno izključitev vsega možnega navala propagatorjev.

Spoštljivo predlagam sledeče sklepe:

1. V Rusiji ni mogoče ustanoviti nobene drugačne kakor socialistične vlade brez tujih bajonetov,

in vsaka tako ustanovljena vlada pade tisti trenotek, ko se odpokliče taka podpora. Leninovo krilo Komunistične stranke je prav tako zmerno, kakor katerakoli socialistična vlada, ki more kontrolirati Rusijo.

2. Noben resničen mir ni mogoč v Evropi, dokler se ne sklene mir z revolucijo. Ta predlog sovjetske vlade daje priliko, da se sklene z revolucijo mir na pravični in razumni podlagi, in morda je to edina prilika.

3. Ako se odpravi blokada in se začno zaloge praviloma dodajati sovjetski vladi, bo ljudstvo močnejše kakor od blokade obvladano od strahu, da bi se moglo dodajanje zopet ustaviti. Razun tega bodo stranke, ki so načeloma nasprotne komunistom, pa jih sedaj podpirajo, sposobne, da prično z njimi boj.

4. Zatorej se spoštljivo priporoča, da se poda čim prej odgovor na splošne predloge sovjetske vlade s takimi izpremembami zlasti glede na članka 4. in 5., da postane predlog sprejemljiv konservativnejšim elementom v zavezniških in pridruženih deželah.

Z vsem spoštovanjem predloženo

William C. Bullitt.

Mirovni pogoji ruske sovjetske vlade.

Ko je bil William C. Bullitt zaslišan pred senatnim odborom za zunanje zadeve, je predložil tudi besedilo mirovnih pogojev, na katerih podlagi je po njegovih izjavah ruska sovjetska vlada želela skleniti mir z zavezniki. O zadevi smo že poročali. Kakor je pravil Bullitt, sta bila Lloyd George in polkovnik House naklonjena miru pod takimi pogoji, toda predsednik Wilson je baje dejal, da se ne more baviti s tem vprašanjem, dokler je zaposlen z nemško pogodbo.

Tekst mirovnih pogojev je po Bullittovem poročilu sledeči:

"Zavezniške in pridružene vlade predlagajo, da se od tega dneva dalje ne vrše sovražnosti v pričakovanju uspeha konference, ki se naj vrši dne v"

To premirje naj traja dva tedna, če se ne podaljša po vzajemnem sporazumu. Vse stranke, ki podpišejo premirje, se zavezujejo, da ne porabijo tega časa za dopravo vojaštva ali vojnega materijala na področje bivšega ruskega carstva.

Konferenca bo razpravljala o miru na podlagi sledečih načel, ki niso podvržena reviziji:

1. Vse de facto vlade, ki so bile organizirane na področju bivšega ruskega carstva in Finske, naj brez ovire kontrolirajo ozemlje, ki jim pripada v trenotku, ko se podpisuje premirje, dokler ne bi ljudstvo takih, od de facto vlad kontroliranih teritorijev sklenil, kako izpremeniti vlado. Izvzeti so slučajji, v katerih bi konferenca sklenila, da se ta ali oni teritorij prenese. Vlada ruskega sovjeta in druge vlade

sovjetov, ustanovljene na ozemlju bivšega ruskega carstva, zavezniške in pridružene vlade in druge vlade, bojujoče se z vladami sovjetov, včevši v to vlade Finske, Poljske, Galicije, Rumunije, Armenije, Azerbedžana in Afganistana, se zavezujejo, da se ne poslužijo oborožene sile za strmoglavljenje de facto vlad, ustanovljenih na področju bivšega ruskega carstva in drugih, ki podpišejo to pogodbo.

2. Gospodarska blokada naj se odpravi in trgovski stiki med sovjetsko Rusijo in zavezniki deželami obnove ob pogojih, ki bi zagotovili dodajenje zavezniki zalog v soglasju z željami prebivalstva.

3. Vlada ruskih sovjetov naj ima pravico brez ovir rabiti vse železnice in luke, ki so prej pripadale carstvu in Finski in so potrebne za izkreavanje in dopravo potnikov med posameznimi teritoriji in morjem; podrobnosti glede na to naj se prepuste konferenci.

4. Državljeni sovjetske republike naj imajo pravico svobodnega pristopa v zavezniške dežele in v dežele, ki so prej pripadale ruskemu carstvu in Finski, pa so sedaj zavezniške. Imajo naj popolno svobodo, da gredo lahko, kamor hočejo in da uživajo popolno osebno varnost pod pogojem, da ne bodo nikakor posegali v domačo politiko teh dežel.

Ljudje zavezniki narodnosti in drugih vže navedenih dežel naj imajo pravico svobodnega pristopa v ruske sovjetske republike; naj imajo pravico svobodnega gibanja in uživajo osebno varnost pod pogojem, da ne bodo posegali v domačo politiko sovjetskih republik.

Zaveznike in pridružene vlade, kakor tudi druge vlade, ustanovljene na ozemlju bivšega carstva in Finske imajo pravico poslati oficijelnega, popolno-svobodo in imuniteto uživajočega zastopnika v razne sovjetske republike. Vlade ruskih sovjetov imajo pravico poslati oficijelne zastopnike, uživajoče imuniteto in popolno svobodo, v vse zaveznike in v vse nesovjetske države, ki so bile ustanovljene na ozemlju bivšega ruskega carstva in Finske.

5. Vlada sovjetov in druge vlade, ustanovljene na področju bivšega ruskega carstva in Finske se zavezujejo, da podelijo splošno amnestijo vsem političnim nasprotnikom, prestopnikom in jetnikom; zaveznike in pridružene vlade morajo podeliti splošno amnestijo vsem ruskim političnim nasprotnikom, prestopnikom in jetnikom in k njih lastni narodnosti pripadajočim ljudem, ki so bili ali bi mogli biti kaznovani zaradi pomoči, podane sovjetski Rusiji. Ta amnestija mora biti veljavna tudi za vse Ruse, ki so se bojevali ali pomagali armadam, stoječim proti sovjetu, kakor tudi za tiste, ki so se bojevali ali so pomagali proti vladam, organiziranim na področju bivšega ruskega carstva in Finske. Vsem neruskim, vojnim ujetnikom, kakor tudi pripadnikom drugih držav, ki se nahajajo sedaj v Rusiji, se mora dati vsaka prilika, da se morejo vrniti v domovino. Ruskim vojnim ujetnikom, naj so v katerikoli deželi, in vsem ruskim pripadnikom, včevši ruske vojake in častnike, služeče v tujih armadah, se mora dati prilika, da se morejo vrniti v domovino.

6. Takoj po podpisu te pogodbe se mora iz Rusije odpoklicati vse vojaštvo zavezniki, pridruženi in drugih neruskih vlad, in nesovjetskim vladam, organiziranim na področju bivšega ruskega carstva, se mora odpovedati podpora.

Sovjetske in protisovjetske vlade, organizirane na področju bivšega ruskega carstva, in Finske, se zavežejo, da bodo sočasno in enakomerno reducirale svoje armade takoj po podpisu te pogodbe na mirno stanje; na konferenci naj se določi, po kakšni metodi bi se moglo najuspešnejše nadzorovati demobilizacija, odpoklic armad in odpoved pomoči za protisovjetske vlade.

7. Zaveznike in pridružene vlade, spominjajoče se na to noto ruske sovjetske vlade z dne 4. februarja, tičeče se zunanjega dolga, predlagajo kot nepreklicen del te pogodbe, da priznajo vlado sovjeta in druge vlade, ustanovljene na ozemlju bivšega ruskega carstva in Finske, svojo odgovornost glede na finančne obveznosti napram tujim državam in posameznikom, ki jih je imelo bivše rusko carstvo. Podrobne določbe, tičeče se odplačila tega dolga, naj se ustanove na konferenci; obzir naj se vzame na sedanje finančno stanje Rusije. Rusko zlato, ki so ga vzeli Čehoslovaki v Kazanu in ono, ki so ga zavezniki vzeli v Nemčiji, naj se smatra za delno odplačilo ruskih sovjetskih republik.

Dan premirja naj se določi najmanj teden dni, preden podajo zaveznike in pridružene vlade ta predlog.

Vlada sovjetov bi vsekakor najraje videla, da bi se vršila konferenca v kakšni nevtralni državi; za njene službe naj se odda direktna brzozjavna žica ali postaja brezžičnega brzozjava.

Konferenca naj se prične najkasneje teden dni po dnevu, ko stopi premirje v veljavo. Vlada sovjetov bi najraje videla, da bi se pričela konferenca, če mogoče, tri dni po nastopivšem premirju.

Zaveznike in pridružene vlade se zavežejo skrbeti, da ne strmoglavijo nemške de facto vlade nasilno ruske de facto vlade. Na ozemlju ruskega carstva organizirane vlade se zavežejo, da se ne poslužijo nasilstva za strmoglavljenje nemških de facto vlad.

Sovjetske vlade smatrajo za potrebno omeniti, da naj poskrbe zaveznike in pridružene vlade, da jim priznajo Poljska in vse nevtralne dežele enake pravice kakor zaveznike in pridružene vlade same.

Sovjetska vlada Rusije se zavezuje, da sprejme ta predlog s pogojem, da se poda najpozneje do 10. aprila 1919.

Komisija nemškega narodnega zbora, ki je bila ustanovljena, da preišče vire električne sile v Nemčiji, je dovršila svoje poročilo in priporoča nacionalizacijo podjetij za prozvajanje električne sile od 21. oktobra. Ena milijarda mark je najvišja svota, ki naj bi se porabila za nabavo teh podjetij.

Zdi se torej, da vendar ne ostane nacionalizacija le prazna beseda v Nemčiji.

Protivojna ententa.

Znameniti internacionalisti izza obeh strani bojnih meja Francije in Nemčije, so se pred kratkim združili v takozvano protivojno Ligo. Sklicatelji ustanovne konference so splošno znani protivojni voditelji Henri Barbusa, Roman Roland, Herzog in Nikolai. Liga bo znana kot mednarodna skupina Klaritov, in se je organizara, da prevzame nalogo prirejanja protivojnih predavanj. Izdajala bo tudi periodične liste v francoskem in nemškem jeziku. Naslov Lige je Box 866, Mont Blanc, Geneva, Švica.

Manifest, ki obsega 15 načelnih točk, so podpisali Anatole France, Henri Barbusa, Norman Angell, Ellen Key, Geo. Brandes, Andreas Latzko, Bernard Shaw, H. G. Wells, Nikolai, Rabidranat Torgore, Selma Pragerhoff in drugi.

Točke se glase:

1. Naš družaben red je napačen. Poraja privilegije, samovoljno potlačevanje, razdejanja in ubojstvo.

2. Večina ljudi je bila na to način potisnjena v sužnost, umičenih in pobitih, da se zadovolji kaprici nekaterih, ki se drže tradicionalnega praznovanja. Nevednost je bila močnejša kakor tisto, iz česar je prihajala moč. Vsa moderna struktura človeške družbe počiva na temelju absurdnosti.

3. Brezpravje rodi brezpravje, napredek rodi napredek. Kjer vlada napol brezpravje, postaja še dalje slabše. Dokler ne izpremenimo iz temelja, ne izpremenimo ničesar.

4. Temeljna načela pravičnega sistema so čisto enostavna. Vsi veliki misleci, vsi veliki moralisti, vsi utemeljitelji religije, so vedno soglašali s temi načeli. Resnica je logična.

5. Moč mora spadati vsem, kakor ideali. Le delo — duševno ali ročno, je častno; zato ima biti nagradeno le delo. Špekulacija je zločin napram večini; dedščina je tatvina.

6. Vzdrževanje v dajanju vsem ljudem priložnost za življenske pogoje. Razredni boj meri, da odpravi razrede.

7. Med državljani ni delati vsled spolnih razlik nobene posebnosti.

8. Povzdigovanje dežele za dobrobit, kot korak k nesebični mednarodnosti, je čednost; ustvarjati iz tega cilj, ki naj služi samemu sebi, je zločin.

9. Kdorkoli se pripravlja za vojno, gladi pot za vse vojne. Krajevne in trgovske meje so vspešni koraki v napačno smer.

10. Na svetu je mnogo privatnih interesov, toda splošni interes je vedno le eden. Nikjer ni zunanjih interesov, kajti logika in etika je mednarodna.

11. Velikanska vzniklost, ki vstaja iz današnjega ljudstva, razglašča novo dobo, čistejšo in vzvišenejšo kakor je bila krščanska.

12. Misel je bila, ki je prinesla ves napredek. Dolžnost mislecev je, da žrtvujejo svoje življenje za svetovni napredek.

13. Nepremičneži propagirajo za stvari, kakršne so.

14. Politični štrajk je najizdatnejša forma štrajka. On tvori mirno revolucijo — srednjo pot med razvojem in revolucijo.

15. Vlade prinašajo revolucije. Kontrarevolucionarji povzročajo revolucije krvave. Ne tisti, ki se bojujejo za svobodo, temveč tisti ki so potlačeni, so odgovorni za vojno, kakorkoli je že nazivljete.

UTRINKI.

Elbert H. Gary, velika glava jeklarskega trusta, vztraja pred senatno konferenco na svojem stališču, ki izključuje vsako poseganje kateregakoli "zunanjega" faktorja v razmerje med gospodarjem in delavcem. Tudi senatna komisija je po njegovem mnenju tak zunanji faktor, kakor seveda tudi vsaka delavska organizacija. V tem oziru je stališče gospoda Garyja lahko razumeti. Nič novega ni na njem. Vse to, kar hoče Gary, so povedali podjetniki véasi bolj naravnost, in kadar so dejali, da hočejo biti gospodarji v svoji hiši, so dejali prav to, kar hoče Gary. Govore o odprti delavnici, ki je zanj pogoj cseh pogojev, ima neštete besede, s katerimi zna na svoj način razlagati, kako potrebno je — kajpada posebno za delavce — da lahko najde vsakdo primernega dela in naveže stike z delodajalcem, pa naj pripada kakšni organizaciji ali pa ne. Ljudje, ki poznajo razmere le prav od zunaj, najdejo v takih besedah mnogo pametnega in pravičnega, kdor je pa le nekoliko natančneje preiskal socialne razmere, mora razumeti, da gre pri vsej stvari nazadnje le za vprašanje, ali naj bodo delavci organizirani ali ne, ali naj uživa njih organizacija priznanje ali ne. Gary noče organizacije. Direktno seveda ne pravi tega, ker ni neumen in ker se ima za modernega človeka; ali bistveno ne pomeni njegovo stališče nič drugega, kajti organizacija, ki ne more zastopati delavcev, je prav toliko kolikor nobena organizacija.

Kar odreka Gary delavcem, se mu pa zdi za podjetnike tako samo ob sebi umevno, da niti ne govori in kakor se zdi, niti ne razmišlja o stvari. Za delavce ne sme govoriti organizacija; kdo pa govori za podjetnike? Ali je jeklarska korporacija kaj drugega kakor organizacija jeklarskih podjetnikov? Ako bi se drznil kateri izmed njenih članov nastopiti na svojo pest, pa naj bi bilo na trgu ali v delavskih sporih ali kjerkoli, bi bil gospod Gary takoj mogočno po koncu. Seveda se to praktično ne bi moglo zgoditi, ker je korporacija že tako organizirana, da se ne more posamezen njen član postaviti proti skupnim interesom. Vrhovni oskrbnik interesov jeklarske aristokracije gleda na to, da se o teh rečeh ne govori. A prav to mora biti jasno, da ne zahtevajo delavci, če se bojujejo za resnično priznanje svoje organizacije, v jedru nič drugega, kakor to, kar imajo delodajalci v organizaciji kapitala. Gary dobro razume, da so skupni interesi velekapit-

talistov njegove stroke le tedaj varovani, če so brez-pogojno skupno zastopali. Razume pač tudi potrebo take skupnosti za delavce, ampak priznati noče o-nim tega, kar zahteva zase in za svoje sointeresente. Ker pa bi moral vsak nepristranski človek, če spo-zna te razmere in če hoče biti pravičen, priznati obe-ma strankama enake pravice do organizacije, se brani Gary vsakega "zunanjega" šavanja. To je enako stališče, kakor v pravadah, v katerih je toži-telj tudi sodnik v lastni zadevi. Gary ve, da bi mor-al izgubiti svojo pravdo, čim bi se izročila nepri-stranskemu sodniku.

Jeklarskim stavkarjem v chicaškem okrožju se razposlali 80,000 pisem, v katerih jih pozivajo, naj se takoj vrnejo na delo, češ da izgube sicer vse pra-vice do kakršnihkoli bonusov, do penzij, sploh vse pravice, ki jih eventualno imajo na podlagi svojih preteklih služb. Podjetniki pričakujejo od te akcije velik uspeh, ali pa se vsaj delajo, kakor da ga pri-čakujejo.

80,000 pisem priča, da gre za organizirano ak-cijo podjetnikov. Oni znajo ceniti vrednost organi-zacije, a prav zato, ker jo znajo ceniti, se upirajo or-ganizaciji delavcev z zobmi in nohtovi. Ne ker je slaba, ampak ker je dobra, bi jo radi za vsako ceno porušili. V mnogih slučajih razumejo delodajalci pomen delavske organizacije res boljše, kakor mnogo delavcev. Prav na tē računajo podjetniki tudi v se-danjem boju. To izrekajo naravnost v svojih izja-vah po časopisih. Najbrže sicer sami ne verjamejo vsega, kar govore, vendar pa govore tako, da je po njihovem mnenju masa neorganiziranih delavcev v sre-u nasprotna stavki in se je udeležuje le iz stra-hu. Vsekakor je ta način mišljenja precej čuden. Če je organiziranih delavcev le peščica, kakor pravijo, če imajo tisti, ki se žele vrniti na delo, protekcijo da-lodajalcev, povrh tega pa še protekcijo oblasti, voja-ščine in sodišč, tedaj je njih strah zelo nerazumljiv, in vsa stvar se da le na ta način razlagati, da so pod-jetniki edini, ki vidijo ta strah. In približno taka je res ta reč, iz česar bi se smelo sklepati, da so neorga-nizirani delavci po večini v stvari enakega mnenja z organiziranimi in vsa napaka je le v tem, da se ni-so že davno pridružili organizaciji. Podjetniki se pa na drugi strani ničesar tako ne boje, kakor da bi se to sedaj zgodilo in glavni cilj gospodarjev v se-danjem boju je oslabitev organizacije. Vse drugo je postransko. In to je tisto, kar morajo delavci pred vsem razumeti. Najsijajnejše plače, najlepši delovni pogoji sploh, ki bi jih mogli doseči, so brez vrednosti, če ni organizacije, dovolj močne, da tudi ohrani, kar se je enkrat pridobilo.

Iz Berna brzojavlja poročevalec Konstantine Stephanove vesti, o kateri bi bilo želeti več jasnosti. Glasi se:

Tiho, toda vztrajno se je ustvarilo jedro velike-ga gibanja, ki bi ga bilo lahko imenovati medna-rodno zvezo zatiranih. Nameravano središče gibanja je Ženeva, in predlagano je, da se prične z delom ta-

koj po sklenjenem miru. Učinkovalo naj bi kot pro-tiutež Lige narodov. Namen je delati za vse zatirane narode, izkoriščane razrede in manjšine, katerim se godi v svobodnih državah krivica. Skrbelo naj bi se za to, da pridejo načela narodnosti, samoodločeva-nja, demokracije, pravičnosti in bratstva povsod do veljave. Medtem ko naj bi bilo središče gibanja naj-brže v Ženevi, bi bile podružnice po vseh deželah sve-ta, ki bi bile zastopane v obnem svetu. Taka orga-nizacija bo bistveno igrala vlogo druge lige narodov. Vodilne osebe v vseh državah že podpirajo to giba-nje, o katerem mislijo glavni faktorji, da se razvije iz njega mogočna organizacija, ker pričakujejo pri-stop delavskih strokovnih organizacij. Doslej ni bila stvar izročena javnosti, toda prvi zbor za ustanovi-tev se vrši v bližnji bodočnosti . . .

Kakorkoli je vest zanimiva, si je vendar na pla-gi tega poročila nemogoče napraviti kakšno jas-nejšo sliko. Če je gibanje resno, bi gotovo lahko do-bilo velik pomen, kajti zatiranja in krivice bo tudi po definitivno sklenjenem miru več kakor preveč. Kolikor je mirovna konferenca odstranila nepravie-nosti, toliko je ustvarila nove, in o ligi narodov, ki bi imela nalogo dopolniti nedovršeno, oziroma po-praviti slabo dovršeno delo mirovne konference, ne more danes nihče povedati, kako bo funkcionirala. Da bi bilo od nje pričakovati res kaj popolnega, bi morala imeti toliko poguma, da bi najprej sama sebe reformirala in napravila iz sebe poraben instrument, kar doslej pač ni. Tudi v tem slučaju bi taka orga-nizacija, kakor jo baje snujejo v Ženevi, lahko imela velik pomen, kakor je dober zagovornik koristen pred sodiščem.

Treba pa bi bilo vendar vedeti, kdo predlaga or-ganizacijo, kdo se udeležuje dela in kako je zasnova-na. Kadar bo to znano, bo mogoče govoriti dalje.

V misteriozne Goltzeve operacije v baltiških de-želah prihaja nekoliko svetlobe. To se pravi, svetla ni vsa ta akcija, ampak razumljivejša postaja po po-ročilu, ki ga je izdal Nikolaj Čajkovskij, predsednik takozvane arhangelške vlade. Čajkovskij ni boljše-
vik, temveč je svojčas organiziral vlado v severni Rusiji proti boljševikom, zato ne more biti na sumu, da se postavlja proti Goltzu in njegovim ruskim pomagačem le zato, da se ne bi porušilo, kar obstaja sedaj na Ruskem.

Njegovo poročilo se glasi:

Baltične zgage so inspirali ruski reakcionarji, ki se sami imenujejo "vlada zapadne Rusije" in vo-dijo zaroto iz Berlina, kjer jih podpirajo nemški junkerji z namenom, da se posadi dinastija Romanov zopet na ruski prestol. Rusko krono hočejo ponuditi velikemu vojvodi Borisu, sinu velikega vojvode Vla-dimira, strica bivšega carja, čim bi Nemci, maskirani kot Rusi, pod poveljstvom generala Goltza in pol-kovnika Avalov-Bermondta "očistili baltične pokra-jine in osvojili Petrograd. Navidezne volitve, pri-rejene od baltičnih baronov, ki so vsi pravi Nemci, naj bi podprle Borisovo zahtevo. Boris se sedaj skriva v Berlinu. Končni namen je ta, da se izro-

či Rusija praktično nemškimi kapitalistom in militaristom, katerih agenti naj bi dobili najlepša mesta v vladi novega carja.

Čajkovskega poročilo je tako določeno, da je komaj dvomiti, da ima podlago. Gospod Boris je na ta način pravi izdajnik, ne le v tem smislu, da se roti proti vsem obstoječim redom v Rusiji, ampak tudi v najnavadnejšem smislu, da hoče izdati deželo tujcem. Da mu pomaga pri tem temnem delu nemški general von der Goltz, ni čudno. Pravzaprav se pa tudi ni preveč čuditi, da najde podporo med ruskimi veljaki, ki bi bili v dno sreča užaljeni, če bi kdo dejal, da niso dovolj patriotični. Kaj neki poreko zavezniki po tem odkritju? Ali bodo mirno gledali na te homatije in dovolili, da se še bolj utrdi mnenje, da bi sami najrajši videli povratek carizma v Rusijo? Sicer so imeli mnogo eneržije, če je šlo za ruske reči. Dobro bi bilo, izvedeti, koliko je bodo imeli tukaj. Če misli kdo izmed njih, da bi carizem interesom zaveznikov res najbolje poslužil, tedaj pač nima pojma, kaj bi pomenil povratek carskega režima ne le za Rusijo, temveč za vso Evropo in v nadaljnji konsekvenci za ves svet. Izračunati si pa to vendar ni težko.

V Brightonu na Angleškem je umrl neki William Waldorf Astor, ki je imel poleg svojega imena tudi priimek "viscount". Mož je bil nekdanj Amerikaneec. Njegov praded je prišel v to deželo iz Nemčije kakor večina priseljencev brez znatnih sredstev. Tukaj je začel kupčevati z Indijanci, ki so mu prodajali kože in kožuhovino in ta trgovina, ki mu je prinesla 30.000.000 dolarjev, je postala temelj Waldorf Astorjevega premoženja, ki se sedaj čeni na blizu milijardo. Familiji se je v Ameriki sijajno godilo, toda Williamu ni zadostovala dežela, v kateri je mogel nagrabiti tako ogromno bogastvo. Njegovo sree je hrepenelo po "višjih" ciljih, ki jih ni mogel doseči v deželi brez aristokracije. Zato se je preselil v Anglijo in potrošil dvajset milijonov dolarjev, da je naposled dosegel svoje baronstvo. Dolgo se ga ni veselil. Kljub silnim naporom in izdatkom, kakršnih še nikdar ni zahteval tak naslov, je moral čakati do leta 1915, preden se ga je angleška vlada usmilila. Pri tem so se mu Angleži po pravici rogali, Amerikanci pa zaničevali.

To je največ, kar se more povedati o življenju tega moža, razun da se je tudi njemu denar množil brez njegovega lastnega truda. Ali je vredno živeti za tak uboren cilj?

Pri medzavezniški komisiji v Budimpešti je bila zopet delegacija monarhistične stranke z zahtevo, da se Madjarom dovoli izvolitev vladarja. Baje ne zahtevajo povratka kogarkoli iz habsburške rodovine, bili bi pa pripravljene sprejeti kakšnega angleškega princea, zlasti vojvodo Connaughta, strica kralja Jurija. Pariški "Intransigeant" dodaja, da ni bila kandidatura princea Connaughta v uradnih krogih odobrena.

Monarhisti na Ogrskem torej še vedno ne mirujejo. Najprej je bil na vrsti habsburški Jož, potem

Karl, sedaj bi bil tudi angleški princ dober, le da je sploh princ. Brez krone menda nikakor ne gre. Nikakor pa ni videti, da bi se narod sam tako trgal za monarhijo, sicer ne bi bilo mogoče, da je takoj po izbruhu revolucije vsa dežela brez ugovora in z očitnim odobravanjem sprejela republiko. Nekam čudno je, da se sili prav ime princea Connaughta tako pogostoma v zvezi z monarhističnimi načrti. Ko se je razkrila monarhistična zarota v Pragi, je bil tudi on imenovan kot pretendent. Te pogoste kandidature skoraj vzbujajo sum, da ve tudi sam kaj o tem. Toda Ogrska je vendar precej drugačna dežela kakor Češka; ali si angleški stric morda misli, da je naposled vsaka krona boljša od nobene? Lahko bi se zgodilo, da se zmoti tudi v tem, kajti čas je čuden in vse krone se zde slabo pričvrščene. Kdor je še nima na glavi, bi storil bolje, da sploh ne poizkuša z njo; gotov bo vsaj, da si prihrani zelo verjetno blamažo.

V svoji zadnji izjavi pred senatnim odsekom je izrekel Gary nekoliko zelo pametnih besed, ki bi jih podpisali z obema rokama, če ne bi bile izrečene z namenom, da zakrijejo pravo mišljenje govornika. Gary je dejal, da je nasproten vsaki politiki in praksi, ki po nepotrebnem omejuje produkcijo, povišuje cene, ali ovira delavca, da bi mogel dobivati najvišje plače po svoji zaslugi.

Ako bi bil Gary dosleden, bi moral po teh besedah nastopiti v prvi vrsti proti svojemu trustu. Kajti ta je prvi, ki omejuje produkcijo tisti hip, ko se mu zdi to koristno za njegove profite. Že samo dejstvo, da ima jeklarski trust to moč, kar ima monopol za jeklo, je skrajno nevarno. Prav tako ima korporacija moč, da povišuje cene, in med vojno je vlada Zedinjenih Držav sama lahko spoznala, kako zna rabiti to svojo moč. Delavca pa lahko ovira korporacija v vsem, in tem bolj ga lahko ovira, čim manj je organiziran, oziroma čim manje pravice in moči ima njegova organizacija.

Jeklo je v naših časih splošna potrebščina in zato ne bi smela biti produkcija te važne snovi prepuščena samovolji male privatne skupine ljudi, ki ne morejo kot ljudje sleči svoje kože in postaviti kakršnekoli druge interese pred svoje lastne. Če bi dobila skupnost produkcijo jekla v svoje roke, bi dobila edino možnost, da uredi to produkcijo po faktičnih potrebah in postane neodvisna od samovolje majhnega števila privatnih ljudi, ki morajo biti profitarji, ker ne morejo biti angelji.

V Berlinu je občina z velikimi težavami nakupila večjo množino živeža, da bi ublažila stradanje prebivalstva. Sedaj pa prihaja na dan, da so nekateri uradniki in uslužbeni znali dobiti kontrolo nad tem živežom in so z njim uganjali oderuštvo na debelo. Med drugim je bilo na druge kraje odpeljanih mnogo vagonov rižne moke, 600.000 funtov sušenega sadja, velike zaloge ohlajenega mesa in druga živila. Tudi žena nekega mestnega svetnika je obdolžena, da je imela svoje prste v tej igri. Medtem

pa ne morejo prebivalci Neukoelna, enega izmed najbolj obljudenih delov Berlina, sploh dobiti živeža.

Dokler bo mogoče s takimi rečmi in na tak način delati profite, se bodo delali. To je pač blagodat kapitalizma.

Pri volitvah v švedski senat so socialisti dosegli velik uspeh in vstopajo v višjo zbornico kot najmočnejša stranka. Rezultat volitev je bil sledeči: Socialni demokratje imajo 48 mandátov, liberalci 41, konservativci 39, kmečka zveza 10, državna zveza 8, socialistično levo krilo 4.

Za Francijo in Alžir je vojno stanje končano. V soboto je predsednik Poincaré podpisal dva dekreta v tem smislu in v ponedeljek sta stopila v veljavo. Abenem s tem je odpravljena tudi cenzura. To pomeni, da bo sedaj tudi iz Francije v marsikaterem oziru izvedeti nekoliko več resnice, kakor doslej.

SHOD V PILSEN AUDITORIUMU.

V nedeljo, dne 26. oktobra se bo vršil velik javen shod slovenskega in drugega jugoslovanskega delavstva v Chicagi v dvorani Pilsen Auditorium, katerega sklicuje Allied Iron and Steel Workers Council za Gary in okolico. Ta organizacija vodi štrajk delavstva jeklarske industrije v čikaškem okrožju. Boj v tem distriktu je koncentriran na Gary, Ind., kajti na to točko je jeklarski trust vrgel vso svojo bojno silo. Ako bo poraženo stavkujoče delavstvo v Garyju, bo štrajk izgubljen za vse delavstvo v jeklarski industriji. Delavstvo v Garyju pa se bo v stanu vzdržati v boju le, ako mu bo drugo delavstvo stalo na strani v njegovi borbi. Trust se poslužuje vseh mogočih zvijač in provokacij in blati štrajkarje po kapitalističnem časopisju na vse pretege. Da bo imelo naše delavstvo več jasnosti o štrajkovni situaciji, se sklicuje ta shod.

Nastopili bodo slovenski in drugi govorniki. Dvorana, kjer se bo ta shod vršil, je na Blue Island Ave. in 18th St.

LISTU V PODPORO.

F. Kovach, Yukon, Pa.	\$.50.
John Ustar, Yukon, Pa.50.
Frank Ovea, New Brighton, Pa.	2.50
Peter Bukovec, S. Fork, Pa.	1.00.
Prispevki iz E. Palestine, O. (Pošiljatelj J. Istenich): Jacob Tanchar, 50c; J. Oblak, 50c; L. Oblak, 50c; Neimenovana, 20c; skupaj	1.70
M. Polovina, Detroit, Mich.	2.00.
Ahacij Prezelj, Cleveland, O.50.
Nabrano na seji kluba št. 216, Thomas, W. Va.	6.25.
Frank Jerina, Kokoma, Ind.50.

Skupaj v tem izkazu\$15.45.
Zadnji izkaz 731.60.

Skupaj\$747.05.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1908 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVŠE, 1128 Fabyan St., City View, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANO TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštaih, Expressnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslavljajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom za naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Willock, Pa. — Na redni seji dne 7. septembra je društvo Svoboda, št. 116, SDPZ. razpravljalo tudi o delovanju združevalnih odborov naših podpornih organizacij. Prečitana je bila tudi pogodba, sprejeta na združevalni konferenci dne 7. julija t. l. v Clevelandu, katero je naše društvo soglasno odobrilo in izreka tej konferenci popolno zaupanje ter ji priporoča, naj vstrajno deluje naprej po začrtani poti.

Priporočamo bratskim društvom podpornih organizacij, ki so se izrekle za združenje, naj tudi sama delujejo za ta cilj in pripravljajo tla ugodna za združenje. O stvari je treba razpravljati, pri tem pa moramo biti stvarni, da ne bomo končno sami ustvarili kakih ovir, ki nam bi preprečevale združenje.

Za dr. št. 116, SDPZ., John Fatur, pred.; Anton Sottler, tajnik; Anton Vehovec, blagajnik.

**SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z.
V MESECU SEPTEMBRU, 1919.**

Štev.

1. Zopet sprejeti: Mihael Rovnanšek, 35; Neža Urbas, 3267. Suspendirana: M. Gossar, 4774; Jožef Krištof, 123.
2. Zopet sprejeti: Jakob Bevc, 171.
3. Pasiven zopet sprejet: Andrej Puntar, 8504; Suspendiran: Frank Novosel, 4986. Črtan: Jožef Jakob, 4912.
4. Suspendiran: Jurij Kosaber, 351; (za kazen mesec dni).
5. Novo pristopili: Frank Bizjak, 11524. Prestopil iz mladinskega oddelka: Rudolf Potočnik, 11521. Suspendirani: Peter Vidak, 11475; Alojzij March, 8458. Prestopili: Andrej Ferfila, 3331; Anton Kordan, 11394; k štev. 4: Fr. Sterzard, 168; k štev. 155.
7. Zopet sprejeti: Vincenc Pekman, 7615. Suspendirani: Iv. Slak, 1015; Iv. Koejan, 7859; Jožef Jakčič, 186.
9. Nov pristopil: Ivan Magjar, 11536.
10. Novo pristopili: Freko Jurič, 11523. Zopet sprejeti: M. Tomasovič, 6166. Suspendirani: Jakob Skaza, 7843; Martin Muren, 294.
11. Suspendirani: Mihael Curek, 2499.
12. Suspendirani: M. Karnicki, 1098. Umrli: Ivan Švigel, 2394.
13. Zopet sprejeti: Jožef Gumbač, 10670; Frank Penko, 1612. Črtani: Marija Darnik, 8407.
14. Zopet sprejeti: Anton Zoric, 385; Pavel Dunkovic, 4603.
15. Zopet sprejeti: Jožef Zadu, 5668; Marija Zadu, 11164; Iv. Saftic, 6068; Anton Turko, 6318; Jožef Stopar, 6210. Suspendirani: S. Brunskovsky, 4178. Umrli: Frank Slave, 6279.
18. Zopet sprejeti: Mijo Perše, 10560.
21. Prestopili: Mihael Fine, 1943; k dr. štev. 95. Črtani: Štef. Orlovec, 5883.
22. Prestopil iz mladinskega oddelka: Jožef Horvat, 11535. Suspendirani: Barborič Jožef, 9171.
23. Novo pristopili: Ana Kaltneka, 11536. Suspendirani: Jožef Požar, 4437. Prestopili: Matevž Poženel, 7807.
24. Suspendirani: Ivan Turk, 637; Štefan Crnko, 1012; Anzelmo Wogrik, 9670.
25. Zopet sprejeti: Ivan Peternel, 10383.
30. Prestopil iz mladinskega oddelka: Leo Klopčič, 11533. Suspendirani: Iv. Adrian, 10487; Martin Kotar, 10490. Prestopili: v. Vrabich k štev. 9.
32. Zopet sprejeti: August Millar, 5453.
33. Suspendirani: van Cirar, 9529.
35. Črtani odpotovali v staro domovino brez potnega lista: Jožef Božič, 8331; Anton Volk, 8338.
36. Suspendirani: Mihael Bojanič, 2502.
37. Zopet sprejeti: Anton Srebošnjak, 4352. Suspendirani: Leo Škrabee, 2823; Jožef Lah, 3549; Jurij Klančar, 4957; Jožef Rupnik, 2824. Črtani: Fr. Taneik, 10880.
38. Suspendirani: Anton Božičkič, 6106; Štefan Štucin, 6600; Nick Turkelj, 8606; Helena Turkelj, 8659.
39. Suspendirani: Iv. Miheli, 5801; Peter Degorgis, 5802; Anton Kreže, 5990.
40. Črtan šel v staro domovino brez potnega lista: Fr. Kopec, 6359. Ivš. Maren, 4605; prestopil k štev. 34.
41. Zopet sprejeti: Iv. Mencin, 1754. Suspendirani: Aloj. Zore, 9070; Fr. Potrebuješ, 4396; Andrej Mare, 3124; Iv. Rongus, 2844; Marija Rongus, 3496; Fr. Sinkovec, 9069; Fr. Rozenkar, 9430; Krist Mestnik, 9014; Marija Godec, 2672; Rotija Zadnik, 3032; Terezija Zimšek, 3497; Jožef Vandnjar, 3688. Črtan: Jožef Gregorič, 3537.
42. Suspendirani: Fr. Prlesnik, 6314. Črtani: Jos. Susnjak, 9576; Frančiška Susnik, 9383; Andrej Jurman, 4296.
44. Prestopili: Iv. Taučar, 6929; k štev. 41.
45. Zopet sprejeti: Fr. Sopčič, 9801; Fr. Bevc, 9808; Karolina Bevc, 9822; Urban Likar, 2071; Aloj. Jankovič, 4022; Štef. Šlanec, 9776. Suspendirani: Nikola Dragovič, 9804.
50. Zopet sprejeti: Anton Lesjak, 9247; Karol Zafuta, 9298; Fr. Polšak, 9336; Ana Polšak, 9353. Suspendirani: Iv. Horvat, 2100. Martin Zafuta, 9286; Fr. Prentel, 9324; Luka Benedičič, 9342; Fr. Adolf, 2105; Fr. Mary, 9272; Iv. Apnar, 2319; Alojzija Apnar, 9264.
51. Zopet sprejet iz pasivnosti: Edward Branisel, 207. Zopet sprejeti: Karol Skufca, 2427. Ludovik Horvat, 9003; Frank Gabrenja, 10326; Fr. Rupert, 9047; Fr. Sahadolnik 10222. Suspendirani: Alojzij Krajncič, 371; Fr. Klemenčič, 8962; Fr. Celhar, 8972; Fr. Zagorc, 8977; Jernej Želodec, 9012; Josefina Gregorič, 9039; August Saje, 9032; Anton Kerne, 9042; Iv. Vidervol, 9044; Marija Klemenčič, 9051. Črtani: Stefan Žurga, 8998.
55. Črtani: Marija Trofila, 11275.
56. Črtani: Gašper Johan, 10665.
59. Zopet sprejeti: van Stravž, 3300.
60. Suspendirani: Frank Kuhelj, 8804; Alojzij Praznik, 4805. Črtani: Matevž Karmelj, 4095; Iv. Smrekar, 8704.
61. Suspendirani: Jožef Piškur, 2787; Ivana Piškur, 5609. Črtani: Jernej Stanovič, 11225.
62. Zopet sprejeti: Ana Zakrajšek, 3015; Julija Jenko, 6205; Marija Stare, 4816; Marija Kadunc, 2796; Ivana Travnikar, 4042. Suspendirani: Helena Žlindra, 2799.
64. Zopet sprejeti: Martin Rop, 11173. Suspendirani: Fr. March, 3712. Prestopili: Jožef Oblak, 11158; k štev. 68.
66. Suspendirani: Jožef Lipovšek, 10466; Fr. Potočnik, 10415.
67. Suspendirani: Mile Milenovič, 5236. Črtani: Milič Miljenovič, 5235.
69. Suspendirani: Ivan Devič, 7988.
70. Zopet sprejeti: Miluš Tombulaš, 5127.
71. Novo pristopili: Karol Rustja, 11522. Suspendirani: Rudolf Rubeša, 6060.
73. Suspendirani: Anton Kolar, 8153.
79. Zopet sprejeti: Anton Jakobe, 5093. Suspendirani: Aloj. Jakobe, 446; Marija Jakobe, 5410; Anna Russ, 6037.
80. Suspendirani: Iv. Pikec, 9141.
82. Novo pristopili: Frančiška Slapšak, 11527.
85. Prestopili: Fr. Povše, 11144; Bogomir Krenpuš, 5934; k dr. štev. 50.
89. Prestopili: Matevž Posenel, 7807; k dr. štev. 23.
90. Suspendirani: Fr. Pirc, 10018; Jožef Adlešnik, 10021; Jakob Sopotnik, 10023; Alojzij Ilegerich, 10033.
91. Suspendirani: Fr. Novak, 9379; Iv. Krofina, 7846; Iv. Sintič, 9392; Prestopili: Aloj. Metko, 9393; k štev. 13. Martin Kovač; k štev. 107.
92. Suspendirani: Iv. Božan, 8727; Konrad Konec, 11010. Črtani: Mihael Zalajšček, 9717.
93. Črtani: Fr. Kunstelj, 9828.
96. Zopet sprejeti: Tomaž Maršnik, 10449; Ant. Pavlič, 9939. Suspendirani: Fr. Zabukovec, 6447.
97. Zopet sprejeti: Jožef Hudik, 9941; Fr. Strajhar, 6679; Klara Hudik, 11112.
99. Suspendirani: Peter Sulin, 9983; Fr. Koejančič, 9977.
100. Zopet sprejeti: Anton Mlinar, 11250; Aloj. Kres, 6577.
101. Zopet sprejeti: Jožef Tornich, 8851.
106. Prestopili: Aloj. Jeraša, 10330; k štev. 77.
107. Črtani: Peter Ravnikar, 8371; Jakob Taučer, 8364.
112. Zopet sprejeti: Fr. Sever, 10225; Ant. Vidmar, 10180; Iv. Zagore, 10201; August Dugar, 11306; Mihael Klopčič, 10204; Matija Žugelj, 10210; Ant. Tischler, 10213;

- Ant. Zrimec, 11365; Marija Klopčič, 10214; Marija Tishler, 10218; Marija Zagorec, 10219.
117. Zopet sprejeti: Štefan Gross, 9177; Frank Tomaž. Suspendirani: Jožef Majdič, 3651; Štefan Heski, 7240; William Henri, 7277.
119. Zopet sprejeti: Marija Kolarich, 584. Črtani: August Švajgar, 10722.
120. Prestopili: Anton Ornes, 10759; k šte. 126.
121. Zopet sprejeti: Tomaž Grželj, 8921; Jožef Selak, 8890; Jernej Albrecht, 8937; K. Marovšek, 8908; Lovro Slabe, 8949; Ana Marošek, 8955. Suspendirani: Fr. Albrecht, 9484; Ant. Cvitanov, 6427; Iv. Gredin, 8931; Jožef Mrzlikar, 8930; Lovro stenich, 8946; Ignac Pulgaj, 8950; Marija Sulgaj, 8917; Jadeš Susman, 8956.
123. Na potnem listu v iznozemstvo: Frank Urha, 7771
124. Suspendirani: Jožef Iskra, 9505; Umrli: Jakob Tomšič, 6428. Prestopili: Lovrenc Uršič, 9501.
125. Zopet sprejeti: Lovrene Albler, 8291. Suspendirani: Iv. G. Jegič, 8226. Črtani: Andrej Wieknič, 8286.
126. Zopet sprejet iz pasivnosti: August Zure, 6965. Zopet sprejeti: Jozef Burja, 6840; Fr. Koželj, 6843; Frančiška Koželj, 6855; Ant. Kuznik, 6956. Suspendirani: Jožef Klemenčič, 6957; Aloj. Resetič, 6965; Jožef Valenčič, 6847; Leo. Jeras, 6888; And. Valenčič, 6893; Jakob Logar, 6925; Aloj. Nagode, 6786; Ant. Zakrajšek, 6831; Alojzij Kocjaž, 6920. Črtan: Aloj. Vrček, 7093.
127. Suspendirani: Mihael Podboršek, 8365; Matevž Vodnar, 8366.
131. Zopet sprejeti: Frank Lukšič, 7925. Suspendirani: Tade Jelič, 7891; Anton Mesich, 7884.
132. Zopet sprejeti: Frank Škerjanc, 0475.
135. Zopet sprejeti: Frank Lukšič, 925. Suspendirani: Tade Jelič, 7891; Anton Mesich, 7884.
135. Umrli: Frank Pajk, 10155.
139. Nov. pristopili: Andrej Oblak, 11531.
141. Zopet sprejet iz pasivnosti: Anton Mrak, 7409.
143. Suspendirani: Jožef Kostel, 8157.
144. Zopet sprejeti: And. Mihelič, 10299. Suspendirani: Jurij Radošević, 11095.
145. Zopet sprejeti: Fr. Ferkul, 7333; Fr. Pucelý, 4619; A. Brezovar, 7358; Jožef Konestebe, 7369; Martin Ancel, 7377; Marko Strdin, 7370; Jožef Eržen, 7383. Suspendirani: Jožef Janežič, 7360; Ivana Janežič, 11193; Rudolf Mandel, 7337; Mihael Rupar, 7339; Anton Turkovič, 7340; Anton Blatnik, 7404; Anton Groznik, 7351; J. Mihalič, 7359; J. Zabukovec, 7374; J. Zejmec, 7374; Iv. Spelič, 7361; Filip Troha, 7390. Črtani: A. Martinčič, 7368; V. Novak, 7386; Aloj. Sore, 7347.
147. Novo pristopili: Frank Ribinček, 11532.
148. Črtani: Ivan Ocepek, 8198.
149. Prestopili: Daniel Tušar, 8206; Iž. Božič, 8204; k šte. 112.
154. Suspendirani: Iv. Balant, 11027; Jožef Stefanac, 11405.
- Ato Kanwakla, Matt Niskala, Henry Winkler, J. Lintala, Pet. Uranich, Mike Totest, Angel George, Angel Alonto, J. Antončič, J. Hinroara, Fr. Dolinšek, Fr. Košak, Fr. Povhe, Dom Mernik, Mike Svete. — \$13.05.
- Herminie, Pa.: Po \$1.50: Jos. Robich; po \$1: Ant. Zornik, Jos. Kenda, Fr. Koube; po 50c: Jossie Vulč, Fr. Vulč, Mary Kenda, Jos. Turk, M. Dežnik, Jer. Sabič, Ant. Klavara, Mat. Jurkovich, J. Gasparich, J. Dellabanka, Andy Bertel; po 75c: Henry Vulč; po 25c: J. Klavara, J. Bedak, Fany Ropy, Ant. Mihelich, Mat. Hosnar. — \$12.00.
- E. Palestine, O.: Društvo št. 149 SDPZ \$2.00; po \$1: John Ravnihar, Frank Kaple; po 25c: Jak Istenich, J. Oblak, Ant. Brelih, Ignac Jereb, Frank Kovačič; po 10c: Jak Oblak in Fr. Dolinar. — \$5.45.
- Skidmore, Kans.: člani dr. št. 85 SDPZ: po \$1: Eady Kocian, John Gregorič; po 50c: Louis Zupančič, John Zakrajšek, Fr. Povše; po 25c: Ant. Jamnik. — \$3.75.
- Huntington, Ark.: Po \$1: Karl Petrich; po 50c: Frank Zajc; po 25c: Fr. Kozjak; po 20c: J. Hauptman. — \$1.95.
- Cleveland, O.: Člani dr. št. 51 SDPZ: Po 50c: Aug. Komenov; po 25c: Fr. Mikše, J. Bradač, J. Ash, J. Hribar, J. Trepal, M. Mesec, Fr. Klemenčič, J. Eržen, L. Hafner, A. Krnee, Fr. Zalažnik, A. Tomine, M. Prebil, A. Grošelj, J. Raspregar, K. Grinar, I. Zupančič, E. Branisel, L. Bavec, J. F. Terbizan, J. Prostor, J. Gimpel; po 15c: Fr. Jushek; po 10c: J. Rugelj in Neimenovan; po 5c: Neimenovan. — \$6.40. —
- Dubuque, Iowa: Po 50c: Janko N. Rogelj, J. Thalar, A. J. Furlan, Al. Zakrajšek, Fr. Likar in Anton Slabe; po 25c: Fr. Modie, Al. Benigar, Fr. Kuhovski, L. Milostnik, J. Sircel, J. Trgar, J. Rebol, Vinc. Pugelj, K. H. Poglodich; po 15c: J. A. Siskovich, St. Žele. — \$5.80.
- Morgan, Pa.: Društ. Bratstvo št. 6 SNPJ \$15; posamezni člani po \$1: K. Borin, Fr. Pintar, J. Virant; po 50c: Mary Prosen, A. Dermota, Fr. Dolinar, Fr. Likar, J. Krek, J. Kvartich, J. Ocepek, L. Kavčič, M. Dolenc, Jos. Dermovšek, Fr. Urasich, Fr. Kadičnik, Fr. Vršnikar, J. Ramovš, J. Perko, J. Pintar, J. Lesjak, L. Novak, J. Zurman, A. Ušeničnik, L. Tome, J. Eržen, St. Ušeničnik, Wm. Povero; po 75c: L. Dermovšek; po 25c: Fr. Pustovrh, J. Jurga, F. Rovar, J. Knez, A. Zupančič, N. Markovčič, M. Kremžar, L. Vertinek, J. Drobne, J. Oselej, P. Dolenc, J. Horvat, J. Muc, M. Čebela, J. Pleteršek in Fr. Miklauc. — \$35.25.
- Yukon, Pa.: Nabrano na seji društva Novi Dom \$4.45.
- Thomas W. Va.: Po \$1.50: Blaž Pavšek; po \$1: J. Oblak, A. Kovač, M. Zgaga in Fr. Skoporec; po 50c: J. Posikvar, J. Skrbec, J. Urh, J. Zupan, A. Panter, A. Lenček, J. Borštnik, J. Korošec; po 35c: J. Vičič; po 30c: J. Mavri; po 25c: M. Ogrin, Fr. Knava, M. Valentinčič, M. Zadel, A. Rugelj, J. Skrjane, L. Privej, J. Luzar, Geo. Beline, J. Urbas, A. Jedenc, J. Batista, L. Grabnar in Frank Kocian; po 10c: Fr. Kotnik, J. Perše. — \$13.95.

Skupaj v tem izkazu\$107.97

Izkaz 30. septembra 95.30

Skupaj do danes\$302.37

Tajništvo J. S. Z.

FOND ZA OSVOBODITEV POLITIČNIH JETNIKOV.

American Freedom Lige.

Madrid, Iowa: Po 50c: Frank Omerza, Frank Burk in Ant. Anšič; po 25c: Pet. Wilfan, Frank Omerza in Jos. Bistan. — \$2.25.

Bridgeport, O.: Društvo Dobri Bratje št. 58 SDPZ \$2.50.

Ely, Minn.: Pola John Terana: po \$1: M. Klemenčič, Jos. Mravetz; po 50c: Fr. Krnšekar, L. Goljat, Fr. Kosec, John Annatta, John Parkannen, Jos. Železnikar, Jos. Luževie, Joe Koncator, Fr. Mtrinjak; po 30c: John Pershe; po 25c: Fr. Pricelj, M. Koščak, J. Seliškar, J. Koščak, Fr. Pucman, J. J. Teran, M. Polajnar, P. Lartiner, Axel Lartiner,

IZ BOJEV DELA.

Štrajkarji v Gary, Ind., poročajo, da je mnogo stavkokazev v ondotnih tovarnah poginilo, ker ne znajo ravnati z razbeljenim železom, in so se opekli do smrti. Nekateri so se zadušili ker so vlivali na razbeljeno železo vodo, vsleh česar je nastalo toliko pare, da so nekateri le z največjim naporom ušli iz prostorov, kjer se je valila para. Ondotno delavstvo prvič v zgodovini zaznamuje važno dejstvo,

da pomagajo nekateri katoliški duhovniki z vso močjo štrajkarjem. Splošnem se štrajkarji dobro drže. Kakor v Gary, tako pomagajo štrajkarjem katoliški in ostali duhovniki tudi v Indiana Harbor.

V Waukeganu so razni unijski odbori na delu, da preskrbe družinam štrajkujočih življenske potrebe.

V South Chicagi je na štrajku 95% delavcev. V torek so štrajkarji priredili velik manifestni pohod, katerega se je udeležilo nad 12,000 štrajkarjev.

Iz Joliet se poroča, da so ondotni jeklarski mlinci popolnoma paralizirani, in da se štrajkarji dobro drže. V DeKalbu in Sterlingu, Ill., je obrat popolnoma ustavljen.

Dunajski mestni svet je sprejel resolucijo, da naj se naprosi Amerika za pomoč, da si more mesto čez zimo ohraniti eksistenco. Sedanji župan Jacob Reumann je prosil ameriške urade za dovoljenje, da

bi šel v Zedinjene države nabirati prispevke za rešitev Dunaja pred lakoto. Pravijo, da je na Dunaju komaj še za dva tedna žitnih živil. Temperatura je tekom zadnjih štirih dni padla na ničlo in mesto preprihavajo silni mrzli vetrovi.

V dunajskem mestnem svetu imajo sedaj socialisti absolutno večino. Tudi župan Reumann je znan socialist.

Zadnji teden je zopet enkrat Petrograd padel. Ta vest je prišla najprej na borze, in dasi je bilo padanje Petrograda že često na dnevnem redu, se je manever vendar zopet posrečil. Po raznih glavnih mestih v Evropi so nekateri spekulanti vtaknili ogromne dobičke v svoje žepe. Na stockholmski borzi je neki ruski agent po imenu Rubenstein v enem dnevu "zaslužil" več milijonov. Lahko je verjeti, da so ti ljudje veseli, da Petrograd le še stoji, kajti če bi v resnici padel, bi bilo treba izmišljati kakšne druge manevre, medtem ko se z ozirom na neverjetno otroške možgane borzijancev lahko pričakuje, da sedejo še parkrat na limanice padlega Petrograda.

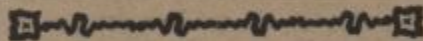
SLOVENC!

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

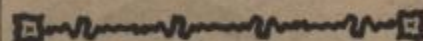
Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave Chicago, Ill.

Vsakdo, kdor želi v tej suši popiti čašo pive, si lahko pomaga s tem, da si ga pripravi sam doma. Ekstrakt najboljšje kakovosti za izdelovanje piva in navodila pošiljamo v vse kraje Unije. Zavoje ekstrakta stane \$2.35, iz katerega napravite 10 galonov piva doma. Za pristnost in najboljšo kvaliteto jamči znana pošiljalna tvrdka

FRANK OGLAR,

6401 Superior St., Cleveland, O.

POZOR SLOVENSKI IN HRVATSKI DOGARJI!

Prihodnjo zimo bomo pričeli z izdelovanjem angleških dog in za to delo bomo potrebovali dogarje in nekaj delovodij (formanov). Radi bi, da se oglasijo tisti dogarji, ki so že delali pri nas. Življenje v teh gozdih je dobro in poceni in imate priliko prihraniti lepo svoto denarja. Plačamo po najvišji lestvici. Pišite takoj na H. KRAMER, STATION A, DALLAS, TEXAS.

Kadar ...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim stariškim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starih krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a

70-9th Ave.

NEW YORK, N. Y.

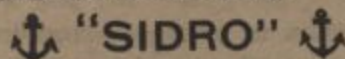
Pekoče grlo, bolečine v prsni znamenja influence.

Dajte grlu in prsim oživljajočo vdrgnitev s

Pain-Expellerjem

ter pokrite prsa s sukneno obvezo. Ne izpostavljajte se potom zanemarjanja prehlada vnetjem, pljučnici, influenci in drugim nevarnim boleznim.

Kupite Pain-Expeller danes v vaši lekarni, 35 in 65 centov steklenica. Pristni ima našo tvorniško znamko

Ne jemljite nadomestil ali posnetkov.

F. AD. RICHTER & CO.

326-330 Broadway, New York

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Nered ledic

se ne sme nikdar prezreti, kajti taka zanemarjenost lahko konča slučajno z dolgotrajnimi boleznimi in sitnostjo, ki se zelo težko zdrave. Vsled tega ne odlašajte. Bodite sigurni, da jih popravite takoj v začetku nereda. Vzemite

Severa's

Kidney and Liver Remedy

(Severovo Zdravilo za obisti in jetra) za zdravljenje takih bolezni kot vnetje ledic ali mehurja, zastajanje vode ali goste urine, trpljenje pri urinaciji ali v slučaju kislega želodca, oteklih nog in bolečin v križu, ki izhajajo iz bolnih ledic. Na prodaj v vseh lekarnah. Cena 75c in 8c davka, ali \$1.25 in 6c davka.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
ILLINOIS.

Modna trgovina. Velika zaloga moških, ženskih in otroških oblačil, izdelanih po najmodernejšem kroju. Cene nizke.

Ako kdo želi prevzeti zastopstvo Proletarca za nabiranje naročnikov in oglasov, naj piše upravništvu za potrebne listine in informacije. Če imate v sebi zmožnosti agitatorja, ne odlašajte, nego pričnite z delom za list in organizacijo takoj.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri “Čas”, 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okoli pa na 6033 St. Clair ave.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v “Illirija dvorani”, 310—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas včas dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

Ant. Jeraj, tajnik,
495 Park Str.

NAPRAVITE VAŠO PIVO DOMA ZA 22c GALON.

To ni mehko pivo ali near beer, temveč pravo močno okusno in pestno pivo. Mi vam preskrbimo ekstrakt hmelja in malta “Victoria”, s katerega si potem izdelate po našem navodilu izvrstno pivo. Cena ekstrakta za 14 galonov Lager pive je \$3.00, za Porter pivo \$1.00 več. Delati pivo doma in pošiljanje ekstrakta je dovoljeno. Pošljite denar in mi vam pošljemo poštnine prosto blago.

VICTORIA SUPPLY CO.,
656 Morton Bldg., New York, N. Y.

Anton Linhart in sin

Pogrebni zavod in balzamovač

Kočije in avtomobili.—Privatne ambulance.—Eden najbolj znanih pogrebni zavodov na zapadni strani mesta.

5320 W. 25th Street,
MORTON PARK, ILL.
Tel. Morton Park 42

1344 W. 19th Street,
CHICAGO, ILL.
Telephone Canal 915

Mi pošiljamo denar v vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,
in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,

CHICAGO, ILL.

J. F. Štepinca, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.